

Katarína Želinská, 28 rokov, Sabinov

Nina

„Lúbim ťa a dávaj si pozor!“

Hovorila, keď sme sa lúčili pred nejakou bezvýznamnou udalosťou, ako školský výlet alebo preventívka u zubára, a pobozkala ma do vlasov. Potom vždy dlho plakala, akoby sa jedna z nás už nikdy nemala vrátiť. Alebo trieskala dverami a hovorila, že ma už nikdy nechce vidieť. „Si to najhoršie decko na svete, vieš o tom?“

Nikdy som sa nedozvedela, či to myslela vážne, alebo ma tiež milovala tak, ako ja ju a potom ich - lebo som sa bála opýtať. Každého a celý život.

Každá bola odo mňa staršia. Väčšinou o veľa - o jeden polovičný život priemerného človeka pred odchodom na dôchodok. Kým som kreslila susedke z tretieho koníkov s jedným okom, keď k nám prišla v nedeľu na kávu, bolo všetko v poriadku. A vo veku, keď sú dievčatká chorobne fascinované slovom žena, aj neškodné.

Každý deň mi zapletala francúzske vrkoče, robila na olovrant dvojfarebný puding a čítala Oscara Wilda. Pamätám sa, že pre mňa vtedy bolo najdôležitejšie na svete hrdinsky znášať svoj život, a tak som sa nikdy nepriznala, že ma v škôlke zatvárajú o rok mladší spolužiaci do skrinky na topánky, do ktorej som sa zmestila, aj keď som mala päť rokov, a malíčkami som si zatláčala slzy naspäť do očí.

„Nikdy sa nehanbi za to, čo cítiš,“ stiahla mi ruky z tváre, keď sme dočítali *Slávika a ružu*.

Potom rozbila pohár od pudingu o zrkadlo na chodbe a asi týždeň sme u nás chodili ako po mínovom poli. Ale to už vlastne iba ja. Celý život.

Veľakrát chcela, aby som ju v noci držala za ruku, hoci som vedela, že to má byť podľa správnosti naopak – a veľakrát sa bála zaspáť, tak som ju musela štípať a stláčať jej tú ruku najviac, ako som len vedela.

„A čo urobil slávik?“ pýtala sa niekedy aj trikrát za deň (predtým, než rozbila pohár od pudingu).

Nikdy mi nedokončila masku, čo som mala mať na karneval ako motýľ, lebo mi na biely tyl spadla čokoládová hrudka a ona vytrhala všetky špendlíky, ktoré len pred chvíľou pripínala jeden vedľa druhého, hodila ich spolu s pohárom o zrkadlo a ja som musela ísť za Harryho Pottera, aj keď vtedy ešte nikto nevedel, že to raz bude kult a pýtali sa ma, či som černokňažník.

„Avada kedavra,“ hovorila som im.

V časoch mojej základnej školy vyšla pesnička od Heľeniných očí a moji spolužiaci tak prišli o možnosť byť kreatívni, už som bola pre každého iba Nina-Slanina. V období intelektuálneho rozkvetu som si všade písala za meno Zariečna, dokonca aj do písomiek, až kým to

mizantropický fyzikár nazval *šaškáreň* a musela som s tým prestať - a keď som stretla svojho prvého Trigorina, potvrdila som si to, čo som už dlhšiu dobu tušila: že ma viac bavia Arkadinové. Odvtedy mi už hovorili iba „Nina, ty si iná.“ V podstate som mala šťastie – vedela som klamať telom aj slovami. A tak mi nikdy nikto nenalepil žuvačku do vlasov, ani nevyryl kružidlom do lavice *tu sedia lesby*.

Nemohla som chodiť do normálnej školy s normálnymi ľuďmi, ktorí sa raz zaradia do úplne normálneho života – aspoň nie od veku, keď už nad tým všetci začínajú rozmýšľať. A tak som išla študovať herectvo, hoci som nemala žiadne zvláštne predpoklady, talent ani potrebu tykať si s Meryl Streep. Myslela som si totiž, že ak budem donútená celý život niečo predstierať, sama stratím pojem o tom, čo je skutočné a čo nie.

Patricia Clarkson. Milovala som ju od piatich rokov, keď som videla film, kde hrala nemeckú lesbičku závislú na heroíne. Bol s titulkami a ja som našťastie ešte nevedela čítať, ale ten prižmúrený pohľad a blond vlasy po pás vo mne prvýkrát vzbudili fyzický pocit z krásy (asi ako keď chlapi vidia Pamelu Anderson zatriasť kozami). Dala sa ľahko ukryť pod vysvetlivku *herecký vzor*, a tak sa mi na ňu ďalších dvadsať rokov dovolili beztrešne pozeráť. A ona ma ako jediná nikdy nesklamala. Vždy prišla, keď som zobrala do ruky ovládač a podľa wikipédie sa nikdy nevydala ani nemala deti.

Moja profesorka herectva. Najhoršie, čo nám kedy povedala, bolo „Krupica, ale už ma naozaj štvete!“ Mala vždy teplé ruky a v období, keď som sa do nej zaľúbila, aj rakovinu. Vtedy som pochopila, že najhoršie na svete je mať najmenšie právo sa o niekoho báť. Jej meno som si polroka čítala na suplovaní na školskej nástenke a vedela som, že kým tam je, žijem aj ja. Ona bola jediná, kto vedel o všetkom, lebo bola herečka – mala empatiu a vyvinutý pozorovací zmysel. Keď sme si na stužkovej pri dvanástom vínnom striku bez vody konečne potykali, povedala, že ma veľmi obdivuje, za všetky nevyužitú príležitosti a že mi drží palce, lebo má rada, akurát tak inak. Bola jediným človekom v mojom živote, ktorý stiahol slovo *inak* na seba.

Spolužiak z výšky. Teda, jeho mama.

„Povedz mi o nejakej svojej úchylke.“

Zamilovávam sa do starších žien. Aj do tvojej mamy.

„Pozerám sa na seba v zrkadle, keď plačem. A niekedy plačem len preto, aby som sa na seba mohla pozeráť.“

Myslím, že ho to vzalo skoro tak, ako pravda. A on si asi myslel, že budeme viac, ako len spolužiaci, ktorí volajú svoje mamy *teta*. Ja som jej hovorila Evi. Odvtedy, čo som ju našla v kuchyni plakať nad inkasom a nebol tam nikto, kto by sa na ňu pozeral.

„Odíde odo mňa. Všetci chlapi odo mňa odchádzajú.“

Chlapi možno – chcela som povedať, lebo som vedela o letenke, čo mal skrytú v starej škatuli od konverziok a on síce nevedel, čo v živote chce, ale už vedel, čo nechce. Frajerku, ktorá by sa správala ako jeho otec v čase, keď platil inkaso.

„Evi, ty predsa nie si na vine.“

Ona vraj iba vždy radšej chcela dcéru. Aby mala aspoň zaťa.

Všetkých mojich dvanásť sesterníc sa vydalo, začali rodiť ako manželky Henricha VIII. a doma bolo zasa chvíľu nedýchateľne. Našťastie som si našla prvú prácu – takú tú naozajstnú, nielen nosenie tácky za tringelty alebo kopírovanie papierov zhora dole popísaných nezrozumiteľnými číslami v kancelárii, kde mi na krk dýchalo päť afektovaných ženských, kvôli ktorým som sa najväčšie v živote zamýšľala nad zmenou orientácie.

„A čo tam ako chceš robiť – veď ty si sa učila hrať, nie spievať,“ ešte aj babka, ktorej dovtedy okrem dátumu narodenín uchádzali všetky dôležité detaily môjho života, chápala, že to asi ani po komediantskej škole nebude dreamjob.

Ale je to v divadle - obhajovala som sa na všetkých krstinách a rozlúčkach so slobodou. Vždy som chcela pracovať v divadle. Vždy som chcela byť niekde, kde sa za city nehanbí. Hoci aj v provinčnej opere nie väčšieho mesta, než moje životné ambície.

Kolegyňa z divadla. Znelo to ako absurdný vtip, lebo povedať *kolegyňa* niekomu, kto bol v čase, keď som chodila do družiny, slávny v Európe aj piatich amerických štátoch, sa mi zdalo trochu odvážne. Nikdy som nepočúvala operu (aj keď mi o nej hneď po Oscarovi Wildovi veľa rozprávala), a tak som nevedela povedať, či je naozaj dobrá – ale to miesto, na ktorom som ju stretla, ma fascinovalo. Miesto plné ťažkých vôní, permanentného očakávania a ponáhľania sa – ale nie toho nepríjemného, keď ráno mešká autobus do práce a každý sa už aj tak vidí v ňom na ceste späť domov, ale takého posvätného. Miesto plné krásnych vecí, ktoré sme doma nemali. A krásnych žien. Bolo ich milión, alebo aspoň desiatky – sólistiek, čo okolo mňa prechádzali po chodbe a nechávali za sebou korenisto-sladký opar ťažkej vône, usmiali sa na mňa vo výťahu alebo odzdravili zamatovým hlasom už ako osudové postavy, ktoré ich čakali za hrubým čiernym závesom. Režiséri sa ma snažili presvedčiť, že sú to ženy ako hociktoré iné, obzvlášť, keď ma za nimi posielali s pripomienkou, aby si nechali v kostymérni spustiť pás alebo aby už konečne pochopili, že v poslednom dejstve umierajú na tuberkulózu a prestali si uhládzať vlasy – ale pre mňa navždy ostali dokonalými a zbožňovateľnými idolmi, za ktorými každý večer túžobne nevzdychalo šesťsto ľudí v publiku len tak pre nič za nič. A keď ma za ňou prvýkrát poslali s režijnou knihou a mne sa triasli ruky, akoby som ich mala namiesto medzi papiermi v zástrčke, pochopila som, že je zvyknutá. Na buzerovanie aj fanyanky.

„Bože, títo chlapi, čo si myslia, že láska sú vypúlené oči a padanie na kolena. Nevydávajú sa, moja – aspoň najbližších desať rokov nie.“

Vždy ma chytala za zápästie alebo za plece, lebo vo všeobecnosti rada ľudí, s ktorými hovorila, držala aj fyzicky – ale postupne som si všimla, že len tých, ktorých uznala za dosť dôležitých alebo toho hodných. Neviem, čím som jej bola sympatická ja, možno vystrašeným

pohľadom, ktorým som uhýbala pred čoraz častejšími výčitkami, a ktorý v nej prebúdza ochranný inštinkt matky-obranárky – alebo jednoducho tým, že som jej tú svoju sympatiu dávala dostatočne najavo. Po niekoľkých týždňoch som jej chodila pre neperlivú minerálku do bufetu, nosila kvetinové koše do auta a sedávala za chrbtom v šatni pred každým predstavením.

„Vraj som na tú rolu už stará. A to hovorí práve ona. No pochopíš to?“

Nikdy nepotrebovala počuť môj názor nahlas, akoby ho už dopredu poznala. Za každú obľúbenú orchideu ma objala tak, že som tri noci nespala a v duchu si prehrávala, ako by sa jej všetky dobre maskované vrásky od údivu rozostúpili po tvári, keby som jej povedala pravdu - keby som sa priznala, že sa mi už netrasú len ruky, keď mi z vlasov oprašuje zatúlané konfety z finále *Netopiera*, že mi vonia najviac zo všetkých ťažkých vôní, že som si už predstavovala aj aké by to bolo, keby ma pobožkala inam, ako len na čelo alebo lícnu kosť. Ale na to nie je žiaden idol pripravený. A tak som to v sebe dusila, spolu s ponížovaním nového režiséra, podľa ktorého som sa mala snažiť viac, aj keď som spávala nad partitúrou *Bohémy* a vodila dve obzvlášť zmätené, ale stále zbožňovaniahodné sólistky po javisku za ručičku. Až prišiel večer, kedy všetko prasklo. Hrdielko na fľaši od šampanského aj moja posledná ochranná fólia pred večným zatratením.

„Daj si, no tak – už som z toho vybral sklo – veď je to tvoja prvá premiéra.“

Bola druhá, ale nechala som ich v sladkej nevedomosti, len aby ma vzali medzi seba, zboristi a hráči z orchestra - aby som bola konečne niekým, komu sa dá rozumieť. Po šiestom pohári plnom bublinkiek mi už veľmi rozumieť nebolo.

„Miluješ? No jasné, kto by ju nemiloval. Tá sa prešukala cez všetkých dirigentov, režisérov aj riaditeľov, akí tu kedy boli. Koho nepretiahla, z toho si aspoň urobila osobného otroka.“

Bolo mi úplne jedno, čo mi na druhý deň ráno položili na stôl pod jej podpísanú fotku s venovaním. Aj keby to bola výpoveď. Aj keby to bolo jedno jej. Aj bola. (Aj bolo). Za city sa v divadle nehanbí. Len platí.

Cítila som sa ako podvedená vydatá žena, čo ušla o druhej nadržanom z domu a chce sa hodiť na ulici na krk prvému chlapovi, ktorý je ochotný zaplatiť jej vodku aj izbu v hoteli. Sedela som v malej miestnosti bez okien, v ktorej som mala údajne nájsť presne to, čo celý život hľadám, červené neónky mi vypaľovali diery do hlavy a po tretej becherovke som prestala hrdinsky exovať pred ženou, čo mala pírsing fakticky na každom kúsku tela a vôbec nebola milá, ako barmanky vo všetkých romantických komédiách o lúzroch stretávajúcich lásku po prvých piatich minútach filmu.

„Tak si choď sadnúť niekam do boxu, keď už nepiješ a nezavadzaj tu.“

Ak by som v sebe mala o jednu becherovku a aspoň gram chuti do života viac, možno by som bola spravodlivo hrubá. A odišla bez zaplatenia, alebo jej povedala, že vyzerá ako ligotavý cedník. Ale v skutočnosti som si len sadla na medzierku medzi lepkavými flakmi na koženej sedačke a odovzdane civela na stroboskopy a ženy v športových tielkach pred sebou.

„Čau.“

Žiadne idoly, ťažká vôňa ani konfety. Len spotená traktoristka v topánkach po staršej sestre.

„Si tu sama?“

Nemusela som ani odpovedať, hneď sa ponúkla, že ma vezme na záchody za barom. Už len predstava, že by som musela znova prejsť okolo dierkovej obludy s terminálom v ruke, ma prinútila pokrútiť hlavou.

„Jasne, chápem. Chceš sa skôr rozprávať? Vyzeráš, že sa veľmi nebavíš.“

Rozprávať sa tri metre od pásmového rebráku, ktorý mi sial tak po ramená, nemôže byť nikdy dobrý nápad. Mohla som na to prísť už vtedy – mohla som si ušetriť stovky zbytočných slov, ďalšie tri becherovky a hrdosť, ale odrazu som bola ako odtrhnutá z reťaze. Mohla som nahlas hovoriť veci, na ktoré som sa donedávna hanbila aj myslieť. Mohla som ju tam na konci nechať sedieť, prikyvovať, žuť tú odpornú sivú žuvačku a jednoducho odísť.

„Vieš, čo je tvoj problém, šery? Ten istý, ako deväťdesiatich deviatich percent ženských. Zle si vyberáš.“

Začala mi cez stôl mliaždiť ruku, alebo ako by som ten pokus o nežné zblíženie opísala.

„Stareny. A ešte heteráčky.“

V tej chvíli do mňa vstúpil nejaký démon alebo superschopnosť konečne dať svoje city najavo a neskutočne som sa urazila. Ona vlastne urazila mňa – ona mi povedala, že ešte aj v tomto svete, v *jej* svete, sú nejaké predpísané pravidlá, podľa ktorých sa riadia tí, čo chcú byť milovaní a nevytrčať. Potom bez varovania vstala, prešla až celkom ku mne a strčila mi tú istú ruku, ktorou mi pred chvíľou stláčala prsty, do nohavičiek.

„Som tu až do rána.“

Sedela som tam ako po zásahu elektrickým prúdom, nešťastná, ponížená a lepkavá, ako sedačka podo mnou, lebo som sa nechtiac posunula a nechtiac stratila posledné ilúzie o tom, že ma niekedy v živote niečo naplní.

Veľa si z tej noci nepamätám, len susedia sa sťažovali, že som vykrikovala na celý panelák a ešte aj dookola to isté - kde si? Kde si?! Kde si, mami, keď si tu mala byť a pripomínať svojej jedinej dcére, že život nie je ako rozprávky Oscara Wilda, že za city sa nemá hanbiť, že všetko je v poriadku tak, ako je – že si ju tu nechala samú len preto, aby ťa neobviňovala z klamstiev a premrhanej zodpovednosti za dva životy. Freud mal pravdu. Všetko je z domu. Neschopnosť vyčistiť po sebe odtok v sprche aj prestať milovať tých, čo si to nezaslúžia.

„Už budem mamku len poslúchať a pomáhať jej, aby nebola smutná,“ musela som každý rok sľubovať babke pri vianočnom stromčeku, kým som si rozbalila pyžamo alebo vedierko s pastelkami.

Zvláštne, že na to zabudla, keď ju s otcom šikovali pomedzi črepy do auta a mysleli si, že som nič nevidela, že sa hádzem na kolená a revem len preto, lebo som neposlušná a nepomáham.

„Zblbla z decka,“ počula som potom otca vysvetľovať susede z tretieho, keď jej v nedeľu nikto neotváral.

A čo urobil slávik? Zblbol tiež.

Ak by som sa narodila ešte raz, chcela by som byť chlap v nemožnom dlhom kabáte, čo každý večer čakal v opere na vrátnici s červenou ružou. Pýtala som sa vrátnika, či je to niečí príbuzný, ale nebol. Čakal na jednu z desiatok sólistiek. Každý večer – aj keď práve nespievala. Tri a pol roka. A potom si vzal prvú huslistku, lebo sa nikdy nedočkal.